

2008.g. janvāris (1/2)

LNS Domes sēde

Pēdējā Domes sēde 2007. gadā notika 19. decembrī ar apjomīgu dienaskārtību, kurā bija paredzēts izskatīt visu LNS organizāciju darbu, apstiprināt LNS biedru naudas apmēru 2008. gadam, kā arī risināt jautājumu par zemes pirkšanu Pļaviņās.

Šeit īsumā par Domes sēdes gaitu, un turpmāk pakāpeniski publicēsim arī šeit neaplūkoto organizāciju pārskatus.

Nekustamie īpašumi

– tā saucas LNS SIA, kas tika nodibināta 2005. gada sākumā, lai apsaimniekotu LNS īpašumus un dotu līdzekļus LNS darbībai nedzirdīgo rehabilitācijā. Sākotnēji kā pirmais objekts ir Rīgas MRU «Auseklis», bet paredzēta arī citu ne-kustamo īpašumu pārņemšana visā Latvijā. Atbildot uz domnieku jautājumiem, SIA vadītājs Laimonis Paulēns informēja, ka nekustamā īpašuma apsaimniekošana un uzturēšana prasa lielus izdevumus un ne visam pietiek naudas.

LNS darbībai atvēlēti līdzekļi saskaņā ar tāmi (12 – 14 t. Ls gadā). Problēma ir arī kadru nodrošināšana par pašreizējām algām. Domnieki ieteica rūpēties par arhīva saglabāšanu, šai organizācijai pakāpeniski pārņemt pārējo vairāk nekā 20 objektu apsaimniekošanu, lai sekmīgāk rūpētos par to uzturēšanu kārtībā.

LNS Surdotehniskās palīdzības centrs

Pārskatu sniedza šis [iestādes](#) valdes priekšsēdētājs Arnolds Pavlins. Viņš atzīmēja, ka izdevies atrisināt rindu problēmu, tās palikušas tikai uz dzirdes aparātiem, bet palielinājies dokumentācijas apjoms tehnisko palīglīdzekļu iegādei. Centrs uzsācis pārkārtošanos, uzņemoties papildfunkciju – nedzirdīgo sociālo rehabilitāciju.

Šajā sakarā domniekiem radās vairāki jautājumi par jaunās ievirzes perspektīvām.

A. Pavlins paskaidroja, ka ES finansēto projektu ietvaros jau izstrādātas vairākas sociālās rehabilitācijas programmas ar daudzveidīgu saturu – tulka un psihologa pakalpojumiem, zīmju valodas apmācību utt. Elvīras 19 tiks uzcelta papildplatība rehabilitācijas centra vajadzībām.

Domnieki ieteica turpināt iesāktu reklāmas kampaņu, lai pēc iespējas vairāk cilvēku uzzina par Surdocentra piedāvātiem pakalpojumiem.

Debate izraisījās par to, vai LNS nodibinātiem SIA jāizvirza mērķis – nopelnīt naudu.

A. Pavlins to noslēdza ar atziņu: Nedzirdīgo savienība savulaik dibināja

uzņēmumus, lai tie pelnītu līdzekļus LNS darbībai, bet tagad LNS centri un organizācijas tiek dibināti, lai sniegtu pakalpojumus nedzirdīgajiem cilvēkiem, nevis lai pelnītu. Tāds ir princips, uz kura tie balstās savā darbībā šodien.

LNS Zīmju valodas centrs

Centra vadītāja Lilita Janševska savā uzrunā uzsvēra galveno problēmu – trūkst speciālistu šajā jomā, it īpaši ZV pasniedzējuursos. Tomēr izdarīts liels darbs. Par to pārliecinājās domnieki, iztaujājot ZVC direktori. Izdotas daudzas grāmatas un izdales materiāli, atvērta mājaslapa internetā, sagatavotas apmācību programmas, notiek kursi, tiek īstenoti projekti.

Mūsu mērķis – vienādot zīmju valodu Latvijā, L. Janševska skaidroja. Taču tas nav viegli izdarāms, reģionos ļaudis sazinās atšķirīgās zīmēs.

Komunikācijas centra vadītājs Edgars Vorslovs atzīmēja, ka sadarbība abiem centriem ir ideāla un ļoti nepieciešama.

M. Lasmāne uzsvēra izdales materiālu pozitīvo ietekmi bērnu audzēkņu valodas attīstībā. Bet ZVC vadītāja izteica pateicību visiem palīgiem, kuru vidū nosauca I.Liniņu, V.Kleinu, S. Plisku, V. Kamari, R. Pūci, A.Smonu, J. Bočkāni, L. Baueri u.c.

Domes ieteikums: turpināt zīmju valodas izpēti un pilnveidošanu, sekojot tautā lietotai valodai.

LNS Komunikācijas centrs

Šī centra vadītājs Edgars Vorslovs savā pārskatā kā galvenos risināmos jautājumus uzsvēra divus – samazināto valsts apmaksāto pakalpojumu apjomu (no 1,5 stundām uz cilvēku 2005. gadā līdz 1,05 st. 2007. gadā.), kā arī konkurētspējīga atalgojuma nodrošināšanu tulkim, kas strādā centrā. Savā uzrunā viņš analizēja pašreizējo nelabvēlīgo situāciju, kas iezīmējas 2008. gadā sakarā ar nepietiekamo finansējumu no valsts budžeta. Sekas tam var būt maksas pakalpojumu ieviešana, kā arī darba laika (slodzes) līdz ar to arī atalgojuma samazināšana tulkim (*meklēs citu darbu, ja alga nebūs konkurētspējīga*).

Tulku problēma vienmēr ir aktuāla, jo tā ir sarežģīta – to ietekmē dažādi apstākļi, kur saduras valsts politika, darbaspēka tirgus, klientu mērķi un vajadzības. Kopsaucēju atrast grūti. Taču mēs ejam uz to, lai tulku darbs būtu profesionālāks, kvalitatīvāks, teica KC vadītājs E. Vorslovs.

Debates izvērās visai plašas, un visu runātāju viedoklis bija vienprātīgs — tulku pakalpojumu skaita un kvalitātes uzlabošanā vēl daudz darāmā gan Rīgā, gan reģionos.

Rīgas biedrības valdes vārdā runāja A. Bergmanis. Viņš asi vērsās pret pierakstīšanās kārtību «rindā uz tulku» 1 – 2 mēnešus uz priekšu, centra attieksmi pret biedrības konferencē izteikto kritiku, tulku neierašanos, viņu noslogotību un steigu, kad jāapkalpo klients izsaukumā, maksas pakalpojumu būtību utt.

A. Pavlins ieteica turpmāk uz Rīgas biedrības valdes sēdēm, kur apspriež Komunikācija centra darbu, uzaicināt arī tā vadītāju. E. Vorslovs savukārt bilda, ka par katru nebūšanu, tulku neizdarību vajag ziņot nekavējoši.

Bija arī iebildumi un ieteikumi par tulkošanu TV ekrānā, tulkiem – rezervistiem ārkārtas gadījumiem, vajadzību pēc sociāliem darbiniekiem, tulku nepieciešamību mācību iestādēs u.c.

SIA «LNS Dane»

Tā tika izveidota uz bijušā Daugavpils MRU bāzes. Par pašreizējo darbu pārskatu sniedza SIA valdes locekle Marija Gedminiene, uzņēmuma direktore.

Galvenās grūtības sagādā kvalificētu šuvēju trūkums. Strādājošo skaits samazinājies (no kādreizējiem 200 uz 78). Uzņēmums piedzīvojis gan attīstības un augšupejas, gan arī pārkārtošanās un neveiksmju brīžus, kas saistīti ar sadarbības partneru zaudēšanu un meklēšanu.

Patlaban tie ir no Norvēģijas un Baltkrievijas, un var teikt, ka stāvoklis stabilizējies: nomainītas iekārtas, kas samazinājis roku darbu, paaugstinājies darba ražīgums. Laba sadarbība bijusi ar Nodarbinātības valsts aģentūru, kad projekta ietvaros darbā iestājās un 3 gadus uzņēmumā strādāja bezdarbnieki. Direktore uzskata, ka galvenais pašlaik nodrošināt darbu visām šuvējām, rast iespēju samazināt izdevumus un reizē tomēr nodrošināt normālus darba apstākļus, sociālo jautājumu risināšanu un darba algas pieaugumu.

Domnieki uzdeva dažus jautājumus par pašreizējo situāciju uzņēmumā – darbinieku skaitu, algām (vidēji bruto – 172 Ls), iemesliem, kāpēc šuvējas iet prom no darba, uzņēmuma peļņu (2007. gadā – 25 tūkst. Ls).

LNS Kultūras centrs «Rītausma»

Par [SIA kultūras centrs «Rītausma»](#) pārtapis 2005. gadā. Valdes priekšsēdētāja Maruta Piterniece problēmu vidū minēja finanšu trūkumu, kas kavē centra sakopšanas turpināšanu, inventāra atjaunošanu, mēbeļu nomaiņu un līdz ar to apgrūtina nenoslogoto telpu iznomāšanu citu organizāciju pasākumiem. Būtu jāizremontē lielā zāle un jāpabeidz telpu aprīkošana ar signalizāciju.

M. Pīterniece publiski pateicās brīvprātīgajiem palīgiem pasākumu laikā, un to vidū minēja V. Kamari, L. Čerepko, I. Liniņu, V. Kraukli, R. Zujevsku, J. Kučinsku, M. Valaini, I. Šimkusi, E. Žukausku, J. Lazdiņu, I. Ubarsti, R. Kurēnu.

A. Pavlins informēja klātesošos par vēl vienu risināmu lietu – «Rītausma» atrodas uz zemes, kurai ir cits īpašnieks, kas piedāvā mums nopirkt zemi (par 2,8 milj. eiro) vai visu kultūras centru pārdot viņam. Nākamgad KC uzturēšanai nepieciešami apmēram 34 tūkst., Ls, turklāt būs jāmaksā lielāks zemes nodoklis un gaidāmi citi izdevumi. Ko darīt? Par to visiem jādomā vēl vienu gadu un tad jāpieņem lēmums, ko darīt ar šo mūsu namu.

Viņa galavārds: «Kad namu uzbūvēja, lieli svētki bija visiem nedzirdīgajiem. Bija teātris, dejas, viss bija, bet – dzīve nestāv uz vietas. To, kas bija mūsu jaunībā, vairs neatgriezīsīm. Dzīve dod sitienus un atnes arī ko jaunu. Ar kultūru nevar pelnīt, un tā arī nevar pati sevi atpelnīt. Ar to jārēķinās, ka no nedzirdīgajiem cilvēkiem par kultūras pasākumiem naudu prasīt un pelnīt nevaram...»

Dome nolēma: pagarināt darba līgumus ar visiem pārskatus sniegušajām SIA valdes valdēm, uzdeva uzlabot darbu un risināt pastāvošās problēmas, ievērojot debatēs izteikto kritiku un ierosinājumus.

Par LNS biedru naudas maksu

Dome noteica, ka 2008. gadā biedru naudas apmērs ir 3.00 Ls, un tā jānokārto līdz 1. oktobrim. No maksas atbrīvoti biedri, kas ir 1. grupas invalīdi, un tie, kas sasnieguši 70 gadu vecumu.

Iestāšanās nauda – 1.00 Ls, atkārtota iestāšanās – 5.00 Ls plus parāda nokārtošana par iepriekšējo periodu.

Par zemes privatizāciju

LNS Dome nolēma privatizēt zemi 3329 m² platībā, uz kuras atrodas LNS īpašumā esošā Pļaviņu biedrības kluba ēka, un pilnvaroja LNS prezidentu A. Pavlinu veikt šo darījumu par 2444 Ls.

*Domes sēdes protokolu pārskatīja
- Ilze Kopmane*

Tas jāzina: Likumdošanas jaunumi

No nākamā gada jauno vecāku pabalstu varēs saņemt bez «griestiem»

No šī gada 1. janvāra nodarbinātie vecāki par bērna kopšanu līdz viena gada vecumam saņems jaunu – vecāku pabalstu, un tam nebūs noteikta maksimālā robeža, norāda Labklājības ministrija (LM).

Jauno vecāku pabalstu varēs saņemt viens no bērna vecākiem – māte vai tēvs 70% apmērā no algas, no kuras tiek veiktas sociālās iemaksas. Tas nozīmē, ka pabalsta apjoms līdzināsies algai, ko cilvēks saņem uz «rokas», un ģimene varēs saglabāt līdzšinējos ienākumus. Minimālais vecāku pabalsta apmērs sociāli apdrošinātiem vecākiem būs 63 lati mēnesī.

Valstī ir noteikts maksimālais sociālo iemaksu objekta apmērs – nākamgad tas būs 29,6 tūkstoši latu gadā. Tā ir maksimālā summa, no kuras cilvēks gadā var veikt sociālās apdrošināšanas iemaksas. Tātad arī maksimālais vecāku pabalsta apmērs nevarēs būt lielāks par 70% no šīs summas. Maksimālais sociālo iemaksu objekta apmērs tiek pārskatīts katru gadu.

Jauno vecāku pabalstu saņems nodarbinātie vecāki, proti, vecāki, par kuriem pirms bērna piedzimšanas ir veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas. Tas nodarbinātiem vecākiem aizstās līdzšinējo bērna kopšanas pabalstu – 392 latus mēnesī, tas tiks aprēķināts bez «griestiem», ņemot vērā katra cilvēka veiktās sociālās iemaksas.

Vecāku pabalstu varēs saņemt neatkarīgi no tā, vai māte vai tēvs atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā. Jāņem vērā, ka pirmajos mēnešos pēc bērna piedzimšanas māte saņem maternitātes pabalstu, un abus pabalstus vienlaicīgi saņemt nevar.

Pabalstu varēs saņemt arī tie vecāki, kuru bērni dzimuši 2007. gadā un 2008. gada 1. janvārī vēl nebūs sasnieguši gada vecumu. Pabalsta apmēru automātiski pārrēķinās Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (VSAA).

Cilvēki, par kuriem nav veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas, tāpat kā līdz šim saņem bērna kopšanas pabalstu 50 latu apmērā, līdz bērns sasniedz viena gada vecumu.

Savukārt par bērna kopšanu no 1 līdz 2 gadu vecumam tāpat kā šobrīd turpinās maksāt bērna kopšanas pabalstu 30 latu apmērā.

Par cilvēku, kurš saņem vecāku pa-balstu, valsts maksās sociālās iemaksas pensiju un bezdarba apdrošināšanai. Tas nozīmē, ka šis bērna kopšanas periods tiek ieskaitīts pabalsta saņēmēja sociālās apdrošināšanas (darba) stāžā, nodrošinot lielāku pensiju un iespēju pēc bērna kopšanas saņemt bezdarbnieka pabalstu.

Jaunais invaliditātes likumprojekts

Lai mazinātu cilvēkam risku kļūt par invalīdu un sniegtu papildu atbalstu cilvēkiem, kuriem invaliditāte jau noteikta, Labklājības ministrija kopā ar iesaistītajām institūcijām un nevalstiskajām organizācijām ir sagatavojusi jauno Invaliditātes likuma projektu.

Tas balstās uz trīs galvenajiem darbības virzieniem – invaliditātes profilaksi, invaliditātes ekspertīzi un invaliditātes radīto seku mazināšanu. Tas nozīmē atbalsta pasākumus cilvēkiem ar prognozējamu invaliditāti, jaunas invaliditātes noteikšanas sistēmas ieviešanu, kā arī jaunus atbalsta pakalpojumus cilvēkiem, kuriem invaliditāte jau noteikta.

Tas nozīmē, ka valsts finansēs kompleksus ārstniecības, sociālās un profesionālās rehabilitācijas pakalpojumus, kas pēc iespējas palīdzētu mazināt cilvēkam risku kļūt par invalīdu.

Pilnveidos invaliditātes noteikšanas sistēmu pēc starptautiski atzītiem principiem, ņemot vērā cilvēka pašaprūpes, pārvietošanās, apmācības, komunikācijas, orientācijas u.c. spējas. Ja cilvēkam ir konkrēti anatomiski defekti, invaliditātes ekspertīze varēs notikt bez cilvēka klātbūtnes, padarot to ātrāku un cilvēkiem ērtāku.

Lai novērstu nabadzības un sociālās atstumtības risku cilvēkiem ar invaliditāti, no **2011. gada pirmreizēji tiks noteikta tikai 1. un 2. invaliditātes grupa.**

Savukārt cilvēkiem ar darbspēju zaudējumu mazāku par 50% , kas šobrīd veido daļu no 3. grupas invalīdiem, būs iespēja saņemt medicīnisko, sociālo un nepieciešamības gadījumā arī profesionālo rehabilitāciju.

Tas motivēs cilvēkus nepaļauties uz invaliditātes un citiem pabalstiem, bet aktīvi iesaistīties darba tirgū un kļūt finansiāli neatkarīgiem. **Tiem cilvēkiem, kuriem līdz 2011. gada 1. janvārim būs noteikta 3. invaliditātes grupa, to saglabās.**

Invaliditātes noteikšanā iesaistīs papildu speciālistus, piemēram, sociālos darbiniekus, psihologus, nodarbinātības speciālistus un citus, kā arī nodrošinās invaliditātes ekspertīzi tuvāk cilvēka dzīvesvietai. Izveidos jaunu invaliditātes noteikšanas institūciju – Invaliditātes ekspertīzes pārvaldi, kas aizstās Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisiju.

Viens no nozīmīgākajiem jaunumiem būs **bezmaksas asistenta pakalpojuma ieviešana no 2009. gada invalīdiem ar smagiem funkcionāliem traucējumiem.** Tādējādi būtiski tiks atvieglota to invalīdu ikdienu, kuri nedzīvo ilgstošas sociālās aprūpes institūcijās.

No 2009. gada paredzēts arī pabalsts tām ģimenēm, kurās bērnam pirmo reizi tiek noteikta invaliditāte. Lai palīdzētu ģimenēm sadzīvot ar jauno situāciju, bērns un viņa vecāki varēs saņemt apmaksātu psihologa un sociālo darbinieku konsultācijas un atbalstu.

Katram cilvēkam ar invaliditāti izstrādās individuālo rehabilitācijas plānu ar piemērotākiem pakalpojumiem, ar paša cilvēka līdzdalību rehabilitācijas veicināšanā. Jauno likumprojektu apstiprinājusi valdība. Par to vēl lems Saeima. Invaliditātes likumprojektu izstrādāja LM izveidotā darba grupa. Tajā strādāja speciālisti no ministrijām, Invalīdu lietu nacionālās padomes, organizācijas *Sustento*, Latvijas Ergoterapeitu asociācijas un citu nevalstisko organizāciju pārstāvji, kā arī VSAA un Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas.

Informāciju sagatavoja, Komunikācijas departamenta direktore Vineta Bērziņa, 7021632, 26497758, vineta.berzina@lm.gov.lv, un

*Ilze Boluža, sabiedrisko attiecību speciāliste, 7021665, 26186178,
ilze.boluza@lm.gov.lv*

Titri nodrošināti arī Latvijas Nacionālajā teātrī

Ivars Kalniņš

Nedzirdīgiem cilvēkiem Latvijā kultūras dzīve allaž ir bijusi nepieejama, tā dažādu iemeslu dēļ novirzījies viņu vajadzību saraksta pēdējā rindā. Teātris, mūzika, opera, māksla un literatūra ir sabiedrības garīgās dzīves bagātības, bet nedzirdīgie cilvēki lielākoties par šādām lietām neinteresējas.

Varbūt tā ir nedzirdīgo mentalitātes īpašība, kas nevedina viņus uz objektīvi ierobežotas pieejamības jomām. Šajā sakarā jāmin arī informācijas trūkums, tāpēc nedzirdīgie cilvēki visumā kultūras dzīvi nebauda pilnvērtīgi.

Jau kādu laiku Latvijas Nacionālajā operā darbojas elektroniskā titrēšanas iekārta, kas palīdz nedzirdīgiem cilvēkiem saprast skatuves notiekošo. Tā bija pirmā kultūras iestāde, kas atbilst nedzirdīgo vajadzībām.

Novembrī kultūras dzīvē parādījās kāda novitāte – ar izrādi «*Pepija Garzeķe*»

Latvijas Nacionālais teātris atklāja titrēšanas iekārtu, kuru A/S «GE Money» uzdāvināja teātrim. Šis ir pirmais teātris Latvijā, kas ir pieejams cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem. Pirmo titrēto izrādi ar «GE Money» atbalstu apmeklēja Rīgas Nedzirdīgo bērnu internātpamatskolas skolēni. Arī neliela nedzirdīgo grupa,

kas bija informēta par šo pieejamību, noskatījās izrādi «*Pepija Garzeķe*».

Šajā teātrī titrus rādīja citādi kā Operā, kur tos varēja lasīt skatuves augšējā daļā.

Zema skatuves pacēluma dēļ titrēšana notika ar projektora palīdzību.

Apjautājot nedzirdīgos apmeklētājus, lielākā daļa atzina, ka titri teātrī visnotaļ ļoti vajadzīgi, bet jānovērš dažas kļūmes: titri nerādās savlaicīgi, dziesmu vārdu vispār nav, pie tam teksti izvietoti pārāk augsti, grūti vienlaikus skatīties skatuves tēlojumu un rakstīto. Savukārt apmeklētāji no 2. stāva ložas bija absolūti apmierināti. Tā kā nākamajiem nedzirdīgajiem apmeklētājiem šis skatupunkts jāņem vērā, iegādājoties biļeti. Izrādes starpbrīdī rīkotajā preses konferencē teātra vadība pauda, ka titrēšanas iekārtas demonstrēšana šajā izrādē ir eksperiments, un solīja minētās kļūmes novērst.

A/S «GE Money» valdes locekle Jurita Brunava par korporācijas iniciatīvu komentē: «*«Atbildības nedēļa» katru gadu tiek īstenota visās 55 valstīs, kur GE Money darbojas. Tās mērķis ir sociālās atbildības stratēģijas ietvaros katrai valstij iesaistīties konkrētās valsts aktuālo problēmu risināšanā, sniedzot palīdzību un atbalstu sabiedrībai gan ar uzņēmuma līdzekļu palīdzību, gan iesaistoties uzņēmuma darbiniekiem. GE Money Latvijā darbojas 3 gadus.*

Šogad «Atbildības nedēļa» ietvaros esam pievērsušies nedzirdīgo cilvēku problēmu risināšanai. Mūsu pasaules ļoti atšķiras, cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem ir ļoti grūti integrēties ikdienas dzīvē, kur nu vēl kultūras dzīvē.

Saka, ka kultūra cilvēkam ir tikpat nepieciešama kā skābeklis, ko elpojam, tieši tādēļ GE Money ir prieks, ka atradām veidu, kā radīt cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem ko nebijušu – iespēju apmeklēt teātri. Tādējādi mēs arī īstenojam savu mērķi – uzņēmuma atbildību pret sabiedrību.»

Par šo dāvinājumu Latvijas Nacionālā teātra Sabiedrisko attiecību vadītāja Inga Vasiljeva: «Latvijas Nacionālais teātris, pateicoties GE Money iniciatīvai, kļuvis par pirmo dramatisko teātri Latvijā, kurš piedāvā titrēt izrādes dažādās valodās. Nu jau varam teikt, ka esam spēruši pirmo soli pretim auditorijai, kura, tāpat kā jebkurš sabiedrības loceklis, ir pelnījusi tiesības pilnvērtīgi baudīt mākslu. Arī teātra uzvedumus, kur būtiski sekot ne tikai darbībai, bet arī tekstam. Pirmie, kas noskatījās izrādi bērniem «*Pepija*», bija bērni ar dzirdes traucējumiem. Gan viņiem, gan mums tas bija satraucošs, emocionāls pārdzīvojums, kas beidzas ar labu, sirsnīgi veikta darba sajūtu.

No 2008. gada janvāra izrādes ar titriem latviešu valodā piedāvāsim 2 – 3 reizes mēnesī, pakāpeniski ietverot jaunākās un populārākās izrādes gan visai ģimenei, gan arī pieaugušo auditorijai. To skaitā būs izrāde «*Princis un ubaga zēns*» .

20. janvārī pl. 12.00 un 18.00 Izrādes, kuras titrēsim, mūsu repertuāra reklāmas materiālos un mājas lapā www.teatris.lv tiks īpaši atzīmētas. Visi mīļi gaidīti mūsu izrādēs Lielajā zālē!»

Daudzās attīstītajās Eiropas valstīs titrēšana kultūras iestādēs nav nekāds īpašs

jaunums. Baltijas valstīs Igaunija šajā ziņā mūs apsteigusi, bet Lietuvas nedzirdīgiem kultūras baudītājiem jāiztiek bez titriem. Vai būtu vērts aiziet uz kādu izrādi šajā teātrī? Bez šaubām. Aizejiet vienreiz, tad par otro reizi izlemsiet vēlāk. Teātra biješu iegāde nav līdzīga kino, tās jāpērk kādu laiciņu iepriekš.

Vēlreiz par implantiem: Ceļi dažādi, mērķis viens

2007. gadā redakcija saņēmusi vairākas vēstules par implantu lietošanu. Esam informējuši lasītājus par iespēju iepazīt materiālu par šo tēmu avīzē «Tilts». Šeit mūsu brīvprātīgās korespondentes sagatavotais materiāls.

Baiba Bicēna

«Mēs esam par,» – tā gandrīz vienā balsī saka mazo bērnu māmiņas, kuras pēdējos gados ir ļoti cīnījušās, lai viņu mazuli varētu dzirdēt un runāt. Par vai pret implantiem? Man liekas, ka ļoti pareizi situāciju noraksturoja Bērnu dzirdes centra vadītāja Sandra Kuške kādā no TV raidījumiem «Kopā»: vecāki vēlas redzēt bērnu tādu pašu kā viņi, un tas ir pilnīgi normāli! Un, ja tāda iespēja ir, tad kāpēc to neizmantot?

Pirms vairākiem gadiem daudziem bērniem dzirdes implantu sponsorēja LMT. Taču vēl pirms tam daudzas mammās vāca naudu ar televīzijas un radio starpniecību, aicinot iemaksāt naudu bankas kontā, tika atvērti ziedojumu telefoni, *info* par vairākiem bērniem bija ievietoti portālā www.ziedot.lv. Saulkrastu koris «*Anima*» rīkoja labdarības koncertus «Vai tu mani dzirdi». Tagad implantu ievietošanu apmaksā valsts.

Ar vairākām mammām esmu ilgstoši sarakstījusies. Lūk, ko viņas pastāstīja par notikumiem savā ģimenē apmēram gada laikā.

Barba, Roberta un Emīlijas māmiņa. Abi vecāki ir dzirdīgi, taču bērni — nedzirdīgi. Vainīgs recesīvais gēns. «Bija iespēja veikt ģenētisko pārbaudi, un mums abiem to gēnu atrada,» — stāsta Barba. — Pastāvēja iespēja, ka nedzirdība neiedzims, bet mums neveicās par visiem 200 procentiem.

Barba veltīgi laiku nav šķīdusi: mācījusies zīmju valodu un mācījusi to arī bērniem. Taču paralēli vākusi naudu vecākā dēla operācijai. Līdzekļi savākti. Operācija veiksmīga, un dēliņš jau tīri labi runā.

«Mans puisēns jau vairākus mēnešus brīnās par grabošo pasauli! Bet tas ir tikai sākums, jo manai meitiņai viss vēl priekšā. Taču es iestājos par zīmju valodas paralēlu lietošanu, jo viņi man tik un tā ir nedzirdīgi, kad aparātu izslēdz. Un pagaidām dēls smuki runā un rāda zīmes vienlaicīgi.

Man gan zīmju valoda ir divgadīga bērna līmenī, jo mācāmies kopā. Viņš iet specializētā bērnodārzā, agrāk bija logopēdiskajā grupā, bet tad stājās parastajā. Un viņam apkārt ir pļāpājoši bērni!»

Vēlāk operācija tika izdarīta arī mazajai meitiņai.

Ina, Kristera māmiņa: «*Kad tev piedzimst bērniņš un tu redzi — rokas, kājas galva ir, ārsti apskatā un saka, ka viņš ir vesels, prātā nevar ienākt, ka viņš nedzird. Es ar Kristeru runāju, dziedāju dziesmas, viņš skatās tev acīs, smaida, smejas... Mēs pat bērniņu skolā gājām, nevienam aizdomas neradās, pat logopēdam ne. Tikai ap gada vecumu ievēroju, ka Kristers staigā pa dzīvokli, meklē mani, raud. Es saucu, saucu, šis nekā. Un, tikai ieraugot mani, pārstāj raudāt. Ak jā, un uz vārdu neatsaucas! Tad nu sūdzējos ģimenes ārstam. Ar cik mammām esmu runājusi, neviena ātrāk par gadu — pusotru nav atklājusi bērna vārdzirdību. Izņēmumi tie gadījumi, kad viens bērniņš ģimenē jau ir nedzirdīgs, tad pārbauda arī nākamo.*

Zinu vairākas mammās, kuru bērniem ielikts implants, un neesmu dzirdējusi sūdzības. Taisni otrādi, esmu redzējusi septiņgadīgu meiteni, kura tagad dzird un runā! Viņa mums dzejojus skaitīja i latviski, i angļiski! Un pa televizoru rādīja vienu meitenīti, kura teica, ka ir ļoti laimīga, ka spēj tagad dzirdēt!»

Lai savāktu naudu implantam, Ina atvēra maksas ziedojumu tālrūni, pa kuru piezvanot viņas kontā katrreiz tika ieskaitīts lats. Arī Kristeram operācija izdarīta — Vācijā.

„Vai bērni skatās televizoru?

Barba. Nu, nezinu... Neesmu nekad domājusi, kurā vecumā tad bērns to bildi

saliek kopā ar tekstu. Man jau liekas, ka arī trīsgadnieki – dzirdīgi (man radu bērns) tāpat uztver tikai kustīgu bildīti. Par to man tagad gribētos paaugstināties! Kad bērns uztver tekstu no multfilmās? Spriežot pēc tā, ko esmu redzējusi, šie teksti vispār nav bērniem domāti — vismaz maziem bērniem nav saprotamas tādas svešvārdu spēlītes....

Par TV raidījumiem bērniem Barba nepārdzīvo, jo bērniem TV būtu jāskatās pēc iespējas mazāk, tāpat jau par daudz! Bez visiem surdotulkpojumiem vēl jau arī nemāk lasīt...

Viņa laikam bērniem mācīs, lai neskatās TV un labāk iet sēņot vai fotografēt dabā... TV vajadzētu vairāk informatīvo materiālu darīt visiem pieejamus — ziņas nodrošināt ar titriem vai arī zīmju valodu...

Iveta , Mareka māmiņa.

Mēs cenšamies ar Mareku nepalaist garām TV raidījumus. Mani viss apmierina, varbūt varētu būt vairāk raidījumu ar surdotulkpojumu.

Skolu dzīves: Notikumi Maskavā

Maskavā 20. – 22. novembrī notika Viskrievijas atklātā spartakiāde bērniem invalīdiem ar dzirdes, redzes, kustību un intelekta traucējumiem, kurā piedalījās ap 500 dalībnieku. To vidū bija skolēni no visas Krievijas un uzaicinātie viesi no Azerbaidžānas, Baltkrievijas, Ukrainas, Latvijas, Lietuvas.

Vārdzirdīgo un nedzirdīgo bērnu grupā startēja 13 komandas. Latviju pārstāvēja komanda no Valmieras skolas (Loreta Krūkle, Elvīra Jonušauska, Diāna Grenēvica, Elmārs Lācis, Viktors Ķuzis, Sandris Ķikurs) un no Rīgas skolas (Guna Pelte, Ilze Āre, Armands Zvīdris, Dāvis Liniņš).

Viņi startēja vieglatlētikā – 200 m skrējienā; tāllēkšanā; stafetē 4x 100m; galda tenisā un šautriņu mešanā.

Labākie izrādījās udmurtieši, bet trešajā vietā – Krasnodaras novada sko-lēni. Notika arī individuālās sacensības. Te tāllēkšanā 2.vietu ieguva Sandis Ķikurs, 3. Ilze Āre, bet stafetē mei-tenēm un zēniem arī paveicās – 2. vieta!

Jāpiebilst, ka šīs sacensības sponsorēja tādi plaši pazīstami sportisti kā daiļslidotāja Irina Rodņina, hokejists Vjačeslavs Fetisovs.

Jauniešu motivācijai: aktivitātes „Tādi mēs esam.”

Ivars Kalniņš, Elfa Zariņa, LNJO

Lielākoties nedzirdīgiem jauniešiem ir neapšaubāmi zema motivācija, kas viņiem neraisa intereses, lai iesaistītos kultūras dzīvē. [Latvijas Nedzirdīgo jauniešu organizācija](#) aizvadītā gada novembrī izrādīja kārtējo iniciatīvu – organizēja motivācijas aktivitātes «Tādi mēs esam», ko varētu saukt arī par jauniešu kultūras festivāliņu.

Tā mērķis – mudināt nedzirdīgos jauniešus būt atraisītiem un aktīviem dažādos sabiedrības pasākumos. Pasākums palīdzēja viņiem atklāt savas apslēptās spējas un talantus un vairot savas jaunat-klātās intereses, lai viņi būtu gatavi parādīt sevi ne vien nedzirdīgo kopienai, bet arī pārējai sabiedrībai, lai viņi iedrošinātos to izdarīt.

Aktivitāšu programmas ietvaros bija nedzirdīgo jauniešu sagatavotās filmas, dzejas vizualizētas zīmju valodā, emocionālas melodeklamācijas un uzvedums. Tādas aktīvi-tātes tika realizētas pirmo reizi, mēs tās uzskatām par mazu eksperimentu, kas nākotnē jāturpina – šādu vēlēšanos izteica paši jaunieši.

Rudens noskaņās

Bija sabraukuši daudzi interesenti no Latvijas malu malām, skaitā pāri 100, tostarp arī viesi no Igaunijas, Lietuvas un Vācijas. Viņi bija centušies ģērbties atbilstoši organizatoru iecerei – rudens krāsu noskaņā, daļa pat karnevāla tērpos. Vakara programmu talantīgi vadīja atraktīvie jaunieši Karīna un Vladimirs. Viņi to paveica kinobalvas «Oskars» ceremonijas garā – pirms katra koncertnumura nospēlēja atbilstošu ainiņu, kas atbilda nākamajam iznācienam. Piemēram – pirms filmiņas «Nē karam!» viņi iejutās lomā ar bisi, pirms melodeklamācijas «Buraudziesma» rādīja, kā noburt citus... Visiem tas ļoti, ļoti patika. Karīnai un Vladimiram tas izdevās lieliski!

Talantu parāde

Programmā bija paredzētas daudzas filmiņas: «Haoss of the Deaf» (piedalījās A.Vēvere, P.Polak, K.Beisone, V.Krumins, V.Voitkevics, V.Prant (Igaunija), U.Ozols, I.Valaine, A.Kuzmins (Igaunija); «Nē karam!» A.Ķīvīte, brāļi Kaidaši, I.Valaine, A.Udovento un V.Krumins; «Bandīti» M.Kaidašs un V.Krumins; ar poēzijas izpildījumu zīmju valodā uzstājās

vairāki: «Tūrisms sapnī» – L.Rūrāns; «Vientulība un ilūzijas» – A.Ķīvītis; «Labā un Sliktā Mis» – māsa Ķīvīte. Melodeklamācijas «Buramdziesma» izpildītāja J.Znotiņa iekaroja skatītāju simpātijas ar savu spilgto talantu!

Atcerēsimies, ka visi minētie talanti, 2. Baltijas Nedzirdīgo jauniešu nometnē Lietuvā spodrināja iemaņas šajā jomā un tāpēc šeit spēja parādīt savu talantu tik daudzveidīgi arī šajā pasākumā, bet filmu «Haoss of the Deaf» jaunieši – aktieri paši režisēja, uzņēma un ar to piedalījās Nedzirdīgo humora un filmu festivālā Slovēnijā 2006. gadā, kur izpelnījās patiesu atzinību!

Vēlreiz tika parādīts arī visu skatītāju iemīļotais uzvedums «Pelnušķīte» (A.Vēvere, P.Polak, V.Meija, A.Ķīvīte, V.Krumins, M.Rušiņš, I.Kalniņš). Uzvedumā gadījās amizants kuriozs (ķirbis apgāzās pašam negribot, vienam apakšsvārki nokrita...), skatītājos vilņoja smieklu šalkas un ovācijas! Visi uzstājās spoži. Vēlreiz aplausi visiem, visiem!

Atsauksmes labas

Pēc šīs programmas sekoja LNJO prezidenta I.Kalniņa pateicības runa. Tajā viņš minēja pasākuma programmas dalībniekus – aktīvistus un visus pārējos LNJO biedrus, kas ieradušies. Pēc tam sekoja krāšņāko rudens tērpu vērtēšana. Par vislabāko darinājumu atzinību guva G.Stupāne, kas bija ieradusies kā ābele – zaļā

parūkā, zaļā kleitiņā ar skaistiem, gardiem āboliņiem un zaļām zeķītēm. Pasākums ilga līdz rīta agrumam ar nenogurstošām atraktīvām spēlēm, dejām, draudzīgām pārrunām. Mums ir patīkami, ka esam saņēmuši par šo notikumu labas atsauksmes, īpaši par tā vadītājiem un jaunām līdz šim nebijušām filmām. Lūk, komentāri no dažiem interesentiem:

G.Stupāne: Man vienmēr patīk apmeklēt jauniešu organizētos pasākumus. Šoreiz bija interesanti tas, ka visiem jāiero-das tērpos rudens krāsās. Bet žēl, ka ne visi aktīvi karnevālā. Ceru, ka nākošgad vairāk jauniešu nāks karnevāla tērpos. Mani ļoti pārsteidza filmas zīmju valodā! Forši bija vadītāji — gluži kā ceremonijā «Oskars». Izrāde bija ļoti interesanta, daudz humora. Malači! Liels paldies!

N.Hlibova: Man ļoti patika filmas. Tādas nav bijušas līdz šim. Mana draugu kompānija sen sapņo un tagad apņemas arī paši veidot kā-du komēdiju filmiņu, parādīt to tautai. LNJO organizē interesantus pasākumus, kurus mēs ar vīru vienmēr apmeklējam. Novēlu tā turpināt!

Z.Kristapsone: Patīk, kā organizēti jauniešu pasākumu. Īpaša man sajūta, kad uz skatuves

Karīna un Vladimirs — super sagatavojuši un vadīja programmu. Tā vajag turpmāk. Piedalos jauniešu saietos, lai saglabātu jaunību. s

Motivācijas aktivitātes «Tādi mēs esam» finansiāli atbalstīja Rīgas Domes Labklājības departaments.

Konference Ungārijā

Ilze Kopmane

Decembrī LNS Domes locekle Daugavpils biedrības priekšsēdētāja Elvira Čaika piedalījās starptautiskā konferencē Ungārijā, ko organizēja šis valsts Nedzirdīgo asociācija par godu savai 100 gadu pastāvēšanas jubilejai.

Konferences tēma – par nedzirdīgo situāciju un nepieciešamām izmaiņām sakarā ar ANO Ģenerālajā asamblejā apstiprināto [Konvenciju par cilvēku ar invaliditāti tiesībām](#).

Šajā pasākumā piedalījās arī pārstāvji no Ungārijai tuvākām kaimiņvalstīm – Bulgārijas, Maķedonijas, Slovākijas, Čehijas, Dānijas, Portugāles, Šveices, bet mūsu Elvira Čaika bija vienīgā no Baltijas valstīm. Konferencē lielā skaitā bija klāt paši ungāru nedzirdīgie (ap 300).

Lekcijas, diskusijas un debates risinājās Ungārijas Parlamentā, skaistā, senatnīgā ēkā Budapeštas centrā. To ievadā pārskatu par galveno tēmu sniedza [Ungārijas Nedzirdīgo savienības](#) prezidents, pēc tam arī Pasaules Nedzirdīgo federācijas prezidents M. Jokinens un citu valstu pārstāvji. Debatēs visvairāk laika tika veltīts moderno tehnoloģiju un surdotehnikas jautājumiem.

Otrā diena tika veltīta jubilejai. Apmēram 3000 nedzirdīgo izgāja demonstrācijā Donavas upes krastā, apliecinot savu identitāti un prasības atzīt viņu vienlīdzīgās tiesības — galvenokārt dzimto zīmju valodu. Kāda puse no šiem ļaudīm pēc tam sakāpa kuģos un devās braucienā uz svinību vietu tālāk no pilsētas, brīvā dabā upes krastā. Tur tika sveikti izcilākie sabiedriskie darbinieki, kas veicinājuši organizācijas izaugsmi un pastāvēšanu līdz dižajai 100-gadei.

Elvira Čaika atzina, ka visu dienu uzturēties klajā laukā bija diezgan auksti, turklāt visai garlaicīgi, jo par pasākuma viesiem un tā saturu «tur tā netiek domāts kā pie mums Latvijā».

Projekts I=I=I

Noslēguma konferencē

Projekta noslēgumā 19. decembrī tika prezentēti rezultāti un izstrādātie produkti. Piedalījās visi, kā saka, savējie: LNS Goda biedri, projekta darbinieki, LNS biedrību vadītāji. projekta vadītājs Arnolds Pavlins deva vārdu katras aktivitātes vadītājam, lai pastāsta par aktivitātes norisi, problēmām, veiksmēm.

Mūsu labākie

Vislielāko ievēribu no konferencē prezentētajiem produktiem izpelnījās grāmata «Labākie», kurā apkopoti Nedzirdīgo savienības izcilāko biedru liktenstāsti un darbi. Šo aktivitāti vadīja Ilze Kopmane (skat. viņas rakstu «Labākie» dodas

tautā). Šī grāmata, kura sastāv no aprakstiem par 44 LNS Goda biedriem, var teikt, ir kopēju pūļu rezultāts un izdevusies tiešām iespaidīga, cietos, sarkanos vākos ar zeltītiem burtiem.

Priekš dzirdīgajiem

Tika prezentēta arī mazāka grāmatiņa – brošūra «Mēs, nedzirdīgie», kuras izveide bija Z. Ungura pārziņā. Šī grāmatiņa paredzēta nevis nedzirdīgajiem, bet gan dzirdīgajai sabiedrībai, lai informētu to, kas ir nedzirdīgie, kas ir zīmju valoda, kas ir nedzirdīgo kultūra. Brošūrā doti ieteikumi, kā dzirdīgiem cilvēkiem sazināties ar nedzirdīgajiem.

Mēs taču visi zinām, ka ļoti daudzās vietās, kur mums ik dienu jākārtos darīšanas – veikalos, valsts iestādēs, pašvaldībās, bankās, poliklīnikās un citur – dzirdīgie cilvēki nezina, kā pret mums izturēties, kā ar mums sarunāties, tāpēc cenšas izvairīties no kontaktēšanās ar mums. Vispār dzirdīgo sabiedrībai ir ļoti maz informācijas par šiem jautājumiem. Cerams, brošūra dos savu ieguldījumu, lai dzirdīgo sabiedrība izprastu izturētos pret nedzirdīgo problēmām.

Videovārdnīcas

Vēl konferencē tika prezentēti Lilitas Janševskas vadītās darba grupas izstrādātie divi tematiskie DVD diskus – videovārdnīcas par tēmām «Darbs» un «Profesionālā orientācija», katrs disks 300 eksemplāros. Par savu darbu šajā aktivitātē pastāstīja paši darba grupas locekļi Ilona Liniņa un Raitis Pūce. Visi jau nedaudz piemirsuši 2007. gada vasarā notikušo kultūras festivālu Rēzeknē, taču arī tā bija viena no šī projekta aktivitātēm.

Bukleti «Piedalies»

Toties noteikti katrs vēl ilgi atcerēsies pa-šu masveidīgāko projekta aktivitāti – informatīvo bukletu izdošanu, kurus katru mēnesi visā projekta laikā saņēma ikviens Latvijas nedzirdīgais cilvēks. Dažās ģimenēs, kurās ir trīs vai četri nedzirdīgie, un visi saņēma bukletus, pat radās neizpratne: kāpēc katram, pietiek, ja viens buklets visai ģimenei... Taču projekta iecere bija vērsties tiešām pie katra personīgi, nepārprotami un bez starpniekiem. Tas bija kā pamudinājums – PIEDALIES!

Konsultācijas

Visā projekta realizācijas periodā četrās Latvijas pilsētās notika konsultācijas vietējiem nedzirdīgajiem. Tās sniedza paši vietējo nedzirdīgo kopienu līderi. Kuldiģā tās nodrošināja Laima Karlštrēma un Žanete Škapare, Liepājā – Gundega Paņko, Valmierā – Dace Lāce, bet Rēzeknē – Inese Geduša. Konsultācijas bija individuālas: par nodarbinātības, darba likumdošanas jautājumiem, kā arī par to, kā pareizi lietot latviešu rakstu valodu un izprast dažādas instrukcijas, medikamentu anotācijas, kā pareizi uzrakstīt dažādus pieteikumus, līgumus, iesniegumus. Tas bija ļoti vajadzīgs, jo faktiski no dzimšanas nedzirdīgam

cilvēkam, kā mēs paši zinām, dzimtā valoda ir nedzirdīgo zīmju valoda, tāpēc rakstītajā latviešu valodā viņam noteikti ir vajadzīgas papildzināšanas. Projekts to nodrošināja, un konsultētajiem cilvēkiem tā bija ļoti konkrēta, aktuāla un vērtīga palīdzība. Pavisam tika sniegtas 814 individuālās konsultācijas – par 14 konsultācijām vairāk, nekā tika paredzēts projekta pieteikumā. Vienu no lielākajām projekta laikā iegūtajām atziņām projekta vadītājs Arnolds Pavlins izteica šādos vārdos: «... patiesi apbrīnojami ir tas, cik daudz dažādu pasākumu, cik daudz interesantu ideju un cik daudz apbrīnojamu cilvēku darbojas mūsu biedrībās!»

Darbs projektā bija interesants

Tematisko disku sagatavošanā strādāja darba grupa Lilitas Janševskas vadībā. Lūk, darba grupas locekļu Ilonas Liniņas un Raita Pūces atbildes uz dažiem jautājumiem.

. Vai šis darbs jums bija pirmā piedalīšanās LNS projektos?

Ilona: Nē, esmu jau agrāk piedalījies vairākos projektos, kur man bija līdzīgi pienākumi. Laikam kopumā sanāks kādi 5–7 projekti.

Raitis: LNS projektos strādāju pirmo reizi, nebija nekādas iepriekšējas pieredzes. Darbu šajā projektā man piedāvāja Lilita Janševska.

. Kas jums bija jādara, un kā jūs tikāt galā ar saviem pienākumiem?

Ilona: Mums visai darba grupai bija jāizvēlas vārdnīcā iekļaujamie vārdi par atbilstošu tēmu, to mēs apspriedām visi kopā. Pēc tam kad vārdi izraudzīti, vajadzēja izvēlēties tiem atbilstošās zīmes. Tas nebija nemaz tik vienkārši, jo vienam vārdam, piemēram, «pabalsts» var būt vairākas zīmes. Tādā gadījumā aptaujājām nedzirdīgos, kādu viņi lieto, un akceptējām to zīmi, kuru lieto vairākums aptaujāto.

Raitis: Man daudz deva darbs kopā ar Ilonu Liniņu, jo viņai ir liela iepriekšējā pieredze kā zīmju valodas modelei un es no viņas mācījos. Man vajadzēja kā modelim zīmju valodā rādīt nevis atsevišķus vārdus, bet gan veselus teikumus. Un šeit ir tā, ka jāievēro atšķirīga vārdu kārtība rakstītajā valodā un zīmju valodā. Zīmju

valodā ir citāda vārdu kārtība, tā kā nācās vispirms savā prātā sakārtot teikumu atbilstoši zīmju valodas gramatikai.

Pastāstiet, lūdzu, kādus interesantākos gadījumus vai kuriozus darba gaitā.

Ilona: Visbiežāk bija tā pati neizpratne, kādu zīmi izvēlēties, lai apzīmētu vienu vārdu. Vienam vārdam reizēm bija pat trīs dažādas zīmes, tad mums nekas cits neatlika kā aptaujāt cilvēkus. Bet bija arī citāda problēma – gadās, ka arī viena un tā pati zīme apzīmē vairākus vārdus, piemēram, protokols, pierakstīt, piezīmēt – visus šos vārdus parasti apzīmē ar vienu zīmi.

Tas mūs mulsināja un faktiski ir tā, ka zīmi daudzos gadījumos jāpapildina ar lūpu kustībām, izrunājot attiecīgo vārdu, tad pārpratumu nebūs. Dažās valstīs, piemēram, Zviedrijā, nedzirdīgie nelieto lūpu kustības. Taču Latvijā tas nebūtu pareizi. Lūpu kustībām ir jāpapildina zīmes, tas zīmju valodu padara precīzāku.

Raitis: Šķiet, nekas tāds īpašs neatgadījās, vienīgi bija interesanti atklāt, cik dažādas un bieži vien nepareizas zīmes lieto nedzirdīgie.

Vai jūs gribētu piedalīties vēl kādos līdzīgos LNS projektos?

Ilona: Es jau pašlaik piedalos jaunajā, etniskajā projektā, tur ir līdzīgs darbs un tas būs līdz septembrim. Darbs šādos projektos ir interesants, un tajos apgūstu jaunas iemaņas, tikai derētu vairāk laika, lai paveiktu visu bez stresa.

Raitis: Jā, ja mani uzaicinātu, labprāt piedalītos, kaut kā-da pieredze jau uzkrājusies.

«LABĀKIE» dodas tautā

Ilze Kopmane

Šis rudens KS redakcijai ilgi paliks atmiņā ar mūsu goda pienākumu, kuru pildījām, cik nu vien labi spējām un pratām. Runa ir par LNS izcilāko cilvēku – LNS Goda biedru intervēšanu, materiālu vākšanu un apkopošanu, kā arī publikāciju sagatavošanu aprakstu krājumam «Labākie».

Grāmatā «Labākie» ievietoti dažādu materiālu, interviju un pētījumu rezultātā sagatavotie 44 apraksti par cilvēkiem, kuri ir mūsu organizācijas lepnums un gods, kuru darbs iegūlis visu šodienas sasniegumu pašos pamatos. Daļa no viņiem vairs nav mūsu vidū, bet viņu devums ir mūsu mantojums, lielākā vērtība, ko cilvēks var atstāt aiz sevis, aizejot no šīs zemes dzīves.

Bet daudzi joprojām ir mums līdzās – viņus mēs sastopam ik-dienā vaigu vaigā, varam sveicināt, uzsmaidīt, pārmīt rokas spiedienus un pajautāt – kā klājas? Ar šo faktu sastapās mūsu intervētāji, kuri tikās ar LNS Goda biedriem, gatavojot materiālus grāmatai «Labākie».

Grāmatas gatavotāji cer, ka šajos aprakstos būs izdevies atklāt vismaz nelielu ieskatu mūsu izcilāko biedru dzīvē. Lai tā noder kā uzmundrinājums: «Arī es to vēlos, arī es to spēju izdarīt tāpat un vēl labāk!»

Pateicos visiem, kas piedalījās šīs grāmatas veidošanā: pirmām kārtām, pašiem Goda biedriem, viņu tuviniekiem un laikabiedriem; biedrību vadītājiem, LNS muzeja vadītājam A. Smonam, LNSF darbiniekiem, intervētājām I. Immurei, D.Dellei, B.Aldersonei, brīvprātīgajiem palīgiem I. Kalniņam, I. Kristoforovai u.c.

Inese: darbs deva lielu gandarījumu

Mini intervija ar vienu no grāmatas «Labākie» veidotājiem Inesi Immuri.

Kādā veidā, no kādiem avo-tiem tu ieguvi informāciju par cilvēkiem grāmatai «Labākie»?

Lai labāk sagatavotos intervijai, informāciju vispirms meklēju LNS izdevumos Kopsolī un agrākajā Informācijas biļetenā. Izmantoju arī LNS muzeja materiālus un laikabiedru atmiņas. Ieskatījos arī internetā. Daudz palīdzēja arī LNS muzeja vadītājs Ansis Smons.

Ja gāji pie pašiem cilvēkiem, lai izjautātu viņus par viņu dzīvi, kā viņi to uztvēra? Vai sniedza visu vajadzīgo informāciju, visu labi atcerējās par savas dzīves faktiem?

Mani intervējamie uztvēra to ar sapratni, labprāt atbildēja uz maniem jautājumiem un, neskatoties uz savu cienījamo vecumu, pārsteidzoši labi atcerējās savas dzīves faktus. Viņi tikai bažījās, ka neuzrakstu par viņiem pārāk daudz, ka nepietrūkst vieta avīzē vai grāmatā.

Katru nākamo Goda biedru bija arvien vieglāk intervēt. Intervējamie zināja, ko es no viņiem gaidu, jo viņi bija lasījuši intervijas ar citiem Goda biedriem «Kopsolī».

Kurus cilvēkus tu intervēji? Vai ir palikušas prātā kādas interesantas situācijas vai sarunas?

Intervēju Veroniku Cvetkovu, Rasmu Kurēnu, Intu Ubarsti, Dainu Zvanītāju un Anatoliju Stepaņuku. Grūti kādu sarunu izcelt. Viņi visi prata interesanti par sevi stāstīt. Un viņiem bija ko stāstīt. Pirmo reizi intervēšanā izmantoju videokameru. Tiesa, to pielietoju tikai pie divām intervējamām personām. Tas ir ļoti piemērots līdzeklis nedzirdīgo intervēšanai, tāpat kā dzirdīgajiem diktofons.

Ne mazāk interesanti bija veidot aprakstus par jau aizgājušajiem biedriem. Veidoju publikācijas par tādām izcilām personībām kā par Georgu Poršu un Jāni Barisu, kā arī par sabiedriskās un kultūras dzīves organizētāju, dzejnieci Annu Rozīti.

Kā tev patika šis darbs, vai tas nepaņēma pārāk daudz laika un pūļu?

Darbs deva lielu gandarījumu, jo bija iespēja iepazīt ļoti interesantus cilvēkus un uzzināt daudz jauna par nedzirdīgo vēsturi, taču tas arī prasīja daudz laika, lai sagatavotu publikāciju maksimāli labi.

Vai tu gribētu darīt līdzīgu darbu kādā citā projektā?

Jā, gribētos rakstīt par nedzirdīgo vēsturi plašāk.

Eiropas Sociālā fonda un Latvijas valsts budžeta finansētā, Sabiedrības integrācija fonda administrētā Latvijas Nedzirdīgo savienības projektā «I=I+I (Integrācija ir informācija plus izglītošana)» materiāli sagatavoti ar ES finansiālu atbalstu.

Par to saturu pilnībā atbild Zigmārs Ungurs, un tie nekādā ziņā neatspoguļo ES viedokli.

Izdevumu tehniski sagatavoja laikraksts Kopsolī.

I. Kopmanes teksts, foto

Skolas avīze «Mūsu Laiks», kam pirms 5 gadiem iznāca pirmais numurs (datorizdrukā), pavisam nesen jauki atskatījās uz savu veikumu. Skolas zālē bija sapulcējušies vai visa skolas saime, sākot no mazajām klasītēm un beidzot ar lielajiem puīšiem un meitām, arī skolotāji un audzinātāji.

Jubilejas reizē izdots krāsains 25. numurs un arī tajā – viss par skolas dzīvi.

Redaktori bijuši trīs: Valdis Voitkevičs (tagad mācās Rīgas Mākslas un dizaina skolā); Rita Fedotova (dzīvo ārzemēs); tagad trešo gadu 11. klases skolniece Madara Indriksone (attēlā).

Viņai labi palīgi ir Edgars Ķuzis, Jekaterina Mitenberga, Ieva Valdmāne, Rolands Bruģmanis. Un, protams, arī skolotāji vienmēr līdzās, kad vajag padomu vai praktisku palīdzību, — Dzintars Šteņpāns, Inga Cepurīte, Aina Meikšāne. Tagad skolēni cer arī uz skolotāja Valda Šteinharda atbalstu.

«Mūsu Laikam» jābūt vēl ilgu gadus. Tā vēlēja skolas direktore L. Morozova, jauniešu organizācijas prezidents, laikraksta «Kopsolī» redaktore un visi klātesošie. Smaidus izraisīja pašu skolēnu iestudētais humorpilnais uzvedums, kurā darbojās vai visa redkolēģija.

Un labi garšoja arī lielais jubilejas kliņģeris, kurš noslēgumā ieripoja zālē, laistīdamies salūtsveču ugunīs.

Pie mums – viesaktieri

Dzintra Kukša, drāmas ansambļa režisore

14. novembrī Nedzirdīgo teātra kolektīvā bija vērojami jauni – dzirdīgi aktieri...Kā gan tas iespējams, jūs jautāsiet. Lūk, tā!

Ar šādu vēl nebijušu izaicinājumu norisinājās firmas Ge Money darbinieku un LNS KC «Rītausma» kopīgi veidots sadraudzības vakars, kurā varējām ieraudzīt, kā dzirdīgi, jauni cilvēki no firmas Ge Money mēneša laikā apguvuši zīmes, izpilda melodeklamāciju «Burve» kopā ar Jolantu Znotiņu un iejūtas burvīgās raganas lomīnā izrādē «Mazā raganīņa».

Ge Money ik gadu rīko «Atbildības nedēļas» pasākumus, kuros vēlas iepriecināt kādu sabiedrības daļu. Šogad tā tika veltīta nedzirdīgajiem cilvēkiem, dāvinot titrēšanas iekārtu Latvijas Nacionālajam teātrim, tā radot iespēju nedzirdīgajiem cilvēkiem, gan lieliem, gan maziem, skatīt izrādi «Pepija Garzeķe», izlasot aktieru runātos tekstus (skat. rakstu 4. lpp.). Cerams, varēsim turpmāk apmeklēt arī citas izrādes, kuras tiks titrētas. Vakara noslēgumā firma bija sarūpējusi gardu cienastu vairāk nekā simts pasākuma dalībniekiem.

KC «Rītausma» drāmas ansamblim tika dāvināti prožektoru un audioiekārta, kas palīdzēs apgūt jaunas melodeklamācijas un veidot muzikālo noformējumu izrādēm.

Mīļš paldies Ge Money darbiniekiem, kuri spēja gan pārsteigt, gan iepriecināt ikvienu šī vakara apmeklētāju.

Ziemassvētkos Liepājā

Savā klubā Ziemassvētkos jutāmies lieliski. Moderni ģērbies Rūķis pasniedza dāvanas bērniem, bija uzklāts galds ar tradicionāliem ēdieniem, risinājās rotaļas, kurās netrūka humora, par jokiem bija jāsmejas, līdz krampji iemetās vēderā. Par mūsu prieku gādāja veiksmīgie organizatori — Gunta Vazdiķe, Arita Dirnēna un Aldis Ādamsons Lai viņiem vēl daudz radošu ieceru un izdošanos Jaunajā gadā!

Liepājas biedru vārdā L.Golubeva

...Un Rīgā

Šogad LNS Baltajā mājā Elvīras ielā Ziemassvētki risinājās priecīgā padarītā darba noskaņā. 2007. gads bijis daudzu nozīmīgu veikumu piepildīts, un tāpēc uz dažām dienām varēja atvilkt elpu. Šīs mājas dažādās iestādes jau pirms gada uzsāka jaunu tradīciju — kolektīva svētkus rīko viena no organizācijām, katreiz cita. Šoreiz tā bija LNS valde.

Par praktisko norisi un saturu rūpējās jaunās darbinieces - LNS sekretāre D. Platace un projektu menedžere K. Pavlova. Tas viņām izdevās lieliski, sākot ar rotaļām un Salaveča izdarībām un beidzot ar skaisti noformēto kafijas galdu.

Pasākuma noslēgumā LNS prezidents ņēma rokā rakstāmo un pie tāfeles sastādīja «plānu» nākošam gadam — kas, kad un par kādiem svētkiem atbildīgs. Paldies fonda «Klusums» vadītājam G. Beisonam par patīkamo pārsteigumu katram pasākuma dalībniekam.

Ilze Kopmane

Integrācija: mācās pasniedzēji un kursanti

Laimīgā skola

Ilze Kopmane, teksts un foto

Rīgā ir autoskola «Fortūna» (tulkojumā no latīņu val. — laime), kuru beiguši daudzi nedzirdīgie, kuri tagad ar auto-vadītāja tiesībām kabatā sekmīgi brauc pa Latvijas un tālākiem ceļiem. Šeit mācījās arī TATJANA OSETROVA, kura īsi pirms Ziemassvētkiem saņēma autovadītāja apliecību pēc mācību kursa sekmīgas beigšanas. «KS» bija kopā ar viņu kādā autobraukšanas nodarbībā Rīgas ielās un, lūk, ko uzzināja!

Stāsta Tatjana

Tieši uz šo skolu atnācu tāpēc, ka no citiem nedzirdīgajiem biju saņēmusi labas atsauksmes par pasniedzēju attieksmi pret nedzirdīgajiem kursantiem. Varu

teikt, ka tā ir saprotoša, atbalstoša un stimulējoša.

To īpaši var sacīt par autovadīšanas praktisko apmācību instruktoru Oļegu Rižovu, ar kuru vienkārši lieliski saprotamies — gan vārdos, gan rakstos, gan zīmēs, kuras viņš dažos gados apguvis, apmācot nedzirdīgos kursantus.

Tāpēc uz praktiskām nodarbībām eju ar prieku. Man patīk vadīt auto.

Stāsta Oļegs

Dažus gadus atpakaļ mūsu «Fortūnas»ursos pieteicās kādi četri nedzirdīgie jaunieši. Sākumā baidījāmies visi — gan kursanti, gan pasniedzēji: kā izdosies saprasties, lai sekmīgi mācītu un mācītos. Drīz vien atradām un izstrādājām savu pieeju — gan zīmes mācījāmies, gan rakstiski sazinājāmies, konsultējām papildus, ja nepieciešams. Tā, piemēram, braukšanas laikā sarunāties nav iespējams, kā tas ir ar dzirdīgajiem. Tāpēc jāapgūst zīmes, lai ātri parādītu, ko vēlos teikt kursantam. Ja ir kāds īpašs sarežģīts gadījums, nobraucam malā, un tad izskaidroju situāciju.

Jāsaka, ka nedzirdīgie kursanti visumā ir izpildīgāki un disciplinētāki, vairāk ievēro visu, ko mācu. Esmu secinājis, ka uz ceļa dzirdei lielas nozīmes nav, ja nu vienīgi tad, ja pārkāpj noteikumus un citi tev par to signalizē.

Nedzirdīgiem autovadītājiem nepatīk likt zīmi «nedzirdīgs pie stūres», jo viņi baidās, ka tad ar viņiem uz ceļa nerēķināsies.

Tatjana ir malacis. Labi mācījās teoriju, un arī tagad brauc pārlicinoši un reizē ļoti uzmanīgi. Domāju, ka šādu stilu viņa pratīs saglabāt arī turpmāk, un tā ir garantija, ka ceļā, autoplūsmā viņa tiks galā arī sarežģītās situācijās.

Man šis darbs ļoti patīk — cik cilvēku, tik raksturu un stāstu par to, kā katram veicas autovadīšanas prasmju apgūšanā. Esmu gandarīts, ka varu savās zināšanās dalīties.

Arī nedzirdīgie kursanti bijuši dažādi. Patīkami atcerēties, kā mācījāmies — J. Baranova, Rita Fedotova, Natella, centīgas meitenes... Visādi gājis, bet tikai vienā gadījumā nevarēju saprasties, kad nācās šķirties no kāda jauna cilvēka.

Par automašīnām mūsdienās

Oļegs domā, ka pašreizējais «autotrakums» pāries ar laiku. Tas vienkārši jāizdzīvo tagad, kad katram ģimenē gribas savu braucamo. Rīga un jau citas pilsētas ir jau pārbīvētas ar troksni, smakām, braucam-rīkiem. Vienreiz cilvēki atjēgsies un atteiksies no tiem, lai pārietu uz sabiedrisko transportu, velosipēdiem un kājām iešanu, kā tas, piemēram, ir Holandē. Bet auto paliks ģimenes izbraukumiem brīvā dabā, brīvdienu priekam.

Vēl viens stāsts par Īriju: Sirds velk atpakaļ

«Mūsu bērni vairs negrib atpakaļ uz Latviju,» saka Juris Rubāns. Viņš atnācis uz savu biedrību, būdams Latvijā uz īsu laiku, — viņš jau vairākus gadus ar ģimeni

dzīvo Īrijā, kur atradis labu darbu un izjutis pozitīvu attieksmi pret sevi kā darba ņēmēju. Par to saruna!

Kā jūs, visa ģimene, nonācāt Īrijā?

Tas bija grūtais laiks Latvijā, kad sākās liels bezdarbs, īpaši laukos. Pirms tā mierīgi strādāju Rīgas MRU apavu iecirknī, gāju uz ballītēm «Rītausmā». Kad ražošanas uzņēmumā darbs apstājās, devos atpakaļ uz laukiem. Strādāju gadījuma darbos, gaterī un citur, bet nopelnīt neko nevarēju. Mūsu ģimenei bija grūti iztikt.

Kad padzirdēju par Īriju, pārdevu savu auto, lai samaksātu ceļa izdevumus, un pilnīgā neziņā devos prom uz svešo valsti. Sākumā viens, ģimene pievienojās vēlāk, jo vienam tur bija ļoti skumji.

Jā, un kā tālāk risinājās lietas – dzīvesvietas, darba atrašana?

Dzīvesvietu uz neilgu laiku atradu pēc adreses, ko man iedeва paziņa Latvijā, bet ar darbu bija grūtāk. Kādu nedēļu staigāju pa pilsētiņas ielām, nezinot, ko iesākt. Līdz beidzot sadūšojos, iegāju mazā veikaliņā un, kā pratu, tā teicu un parādīju, ka vēlos strādāt.

Veikala saimnieks izrādījās labs cilvēks: aizveda mani uz netālo celtniecības objektu, kur mani pieņēma darbā par sargu. Tur nostrādāju 9 mēnešus. Pa to laiku sameklēju sev tīkamāko darbu – autoservisā.

Tātad remontējat auto? Kur un kā apgūvāt šo prasmi un vai dzirdes trūkums netraucē to veikt?

Tehnika, ar to saistītie darbi mani pievelk jau no bērnību dienām. Speciālās izglītības man nav, un to neviens te neprasa. Visu apgūvu, praktiski ķimerējoties motoros, jaucot tos laukā un saliekot kopā. Protams, arī grāmatās pētīju shēmas, detaļu attēlus, lietošanas instrukcijas utt.

Bet kas attiecas uz dzirdi – tā man nemaz nav tik svarīga, lai noteiktu bojājumu motorā. Es izjūtu auto vibrācijas, tās daudz ko pasaka.

Ar kādiem auto visvairāk ir darišana?

Pats braucu ar WW Vento, bet remontējam te visādus – fiatūs, fordus, japāņu tojotas u.c. Man vienalga, vai benzīnnieks vai dīzelis, visas markas pārzinu. Īri daudz neņem ar remontiem: ja autoremonts sanāk dārgi, pamet savu braucamo turpat servisā un dodas pirkt nākamo. Es gan savu vento, burtiski,

atdzīvināju no lūžņiem un joprojām braucu...

Bet kā ar valodas zināšanām? Ir taču klienti!

Angļu valodu esmu apguvis tik, cik nepieciešams ikdienā. Ar klientiem sarunas jau arī vienveidīgas: kas par vainu, cik maksās remonts, kad būs kārtībā. Jārunā mazāk, vairāk jāstrādā, veca patiesība, vai ne? Pie tās stingri tuos.

Ko dara ģimene?

Mana sieva Marika arī strādā – gludinātavā un vēl arī privāti tīra dzīvokļus, mājas. Starp citu, arī es piestrādāju pa vakariem un brīvdienām, darot to pašu, ko servisā.

Bērni mācās skolā. Sadraudzējušies ar citiem vienaudžiem, šeit jūtas ļoti labi un Latvijā vairs negrib atgriezties.

Kur un kā jūs dzīvojat?

Īrējam dzīvokli (170 eiro nedēļā). Tā kā pelnām līdz 500 eiro nedēļā, tad varam apmaksāt to un citus kārtējos izdevumus bez grūtībām, kā arī atlikt naudu rezervē.

Jā, arī paceļot varam, iepazīstot gan Īriju, gan citas valstis. Plānojam ģimenei regulārus izbraukumus brīvdienās un atvaļinājumu laikā. Palicis atmiņā izbraukums pa Ziemeļīrijas kalniem – skaisti!

Vai dzīve Īrijā ir dārga salīdzinājumā ar Latviju?

Mēs iepērkam pārtikas un sadzīves preces lētajos lielveikalos, tā kā nav lielas atšķirības cenu ziņā. Bet ir arī dažas dārgas lietas un pakalpojumi. Piemēram, zobārsta apmeklējums – tikai vizīte līdz 100 eiro. Ļoti dārga ir autoapdrošināšana (1800 eiro).

Daudzi latvieši un iebraucēji dibina savas firmas, pērk šeit mājas (apm. 250 tūkst. eiro), tā izlemjot palikt šeit uz dzīvi pavisam.

Un kā domājat jūs un – visa ģimene?

Man Latvijas pietrūkst tieši kā dzimtās zemes. Īrijā visādi ir labi. Var nopelnīt, valsts rūpējas par visiem, arī iebraucējus sargā likumi, it īpaši mātes ar bērniem, vecos ļaudis, slimos.

Nodokļus par strādniekiem maksā utt. Bet nav dzimtenes sajūtas...

Tāpēc plānoju pēc kāda gada doties atpakaļ, kaut arī bērni te tā pieraduši, ka Latvija jau viņiem neko vairs neizsaka.

Vai Īrijā esat satikuši arī nedzirdīgos tautiešus?

Tur, kur dzīvojam mēs, – nē, bet Anglijā vispār gan ir tādi paši iebraucēji no Latvijas kā mēs. Ilgāku laiku tur dzīvo Egīls Cvilikovskis, Aiga Keire, Ķīvītis u.c. Mūsējie ir arī citur, piemēram, Amerikā – Aivars Ponkratjevs, Artūrs Intsons utt. Dublinā satiku arī nedzirdīgos īrus.

Mūsu avīzes raksta par visādiem traģiskiem gadījumiem svešās zemēs!

Kā ar drošību Īrijā?

Arī Latvijā notiek viss kas! Tāpat Īrijā. Uzdarbojās te vienu laiku tā sauktā «daugavpīliešu banda» – apzaga dzīvokļus, dzina prom auto.

Bet pašiem jāsaģē – nav ko naktī pa krogiem staigāt. Par šādiem gadījumiem var lasīt arī vietējā latviešu avīzē «Sveiks».

Vai darba Īrijā pietiek visiem?

Tagad paliek mazāka izvēle, jo ļoti daudz viesstrādnieku – Īrija, protams, pievelk...

Bet arī šeit ir kā visur: darbs vienmēr būs tiem, kas labi strādā. Bet skaidri zināms – būs arī laba alga.

Intervēja Ilze Kopmane

Zviedrijā nedzirdīgos pulcina ikgadējais filmu festivāls

Inese Immure

Zviedrijas galvaspilsētā Stokholmā jau astoņus gadus notiek ikgadējie Nedzirdīgo filmu festivāli ar plašu un daudzveidīgu filmu programmu par nedzirdīgiem cilvēkiem, viņu dzīvi un kultūru.

Raksta autori par šiem festivāliem ieinteresēja Zviedrijā dzīvojošās nedzirdīgās latvietes Alīnas Bergmanes emocionālie un pārdomu pilnie stāstījumi. Viņa nav izlaidusi nevienu festivālu, jo tā ir laba iespēja noskatīties dažādas filmas par nedzirdīgo dzīvi un nedzirdīgo saskarsmi ar dzirdīgajiem. Alīnu īpaši interesē nedzirdīgo un dzirdīgo pasaulei piederošo cilvēku uztveres, uzvedības un

savstarpējo attiecību īpatnības, viņa vēlas uzzināt, ko dzirdīgie domā par nedzirdīgajiem, kā arī nedzirdīgo domas par sevi. Festivālu filmās viņa meklē un arī atrod atbildes uz šiem jautājumiem.

Pilsētas – kinoteātri speciāla programma

Uzzinot, ka šogad kārtējais – 8.Nedzirdīgo filmu festivāls, notiks no 30.novembra līdz 2.decembrim, raksta autore nolēma doties uz Stokholmu, lai izmantotu reto iespēju noskatīties speciāli izveidotu filmu programmu par nedzirdīgiem cilvēkiem, viņu dzīvi un likteņiem.

Festivālu norises vieta vienmēr ir nelielais pilsētas centra kinoteātris «Zita» ar divām zālēm (lielā zāle – 145, mazā zāle – 45 vietas). Tos organizē nedēļas nogalē, filmu demonstrēšanā tiek ievērota iedibinātā tradīcija – piektdienā rāda mākslas filmu, sestdienā – pašu nedzirdīgo veidotās dokumentālās un īsfilmas. Svētdiena pieder bērniem un jauniešiem – tiek demonstrētas Zviedrijas nedzirdīgo skolēnu veidotās īsfilmas un kāda mākslas filma. Visām filmām vienmēr ir sagatavoti subtitri zviedru valodā, bet bērnu filmai ir nodrošināts vēl arī tulkojums zviedru zīmju valodā.

Zviedru valodā titrēto filmu galveno saturu to demonstrēšanas laikā raksta autorei iztulkoja Alīna, tādēļ varēja saprast notiekošo un skatīties bija interesanti. Filmas izsauca gan emocijas, gan radīja pārdomas, tādēļ gribētos dalīties iespaidos par redzēto.

Mākslas filmas

30.novembrī – pirmajā festivāla dienā, skatītājiem tika piedāvāta Holandes mākslas filma «Atmiņas ugunsgrēkā» (Memories in Fire, 2001). Filma stāsta par vientuļu aktieri Lukasu un viņa dramatiskiem konfliktiem pārpilno dzīvi, kā arī par dēlu, kas apprecējis nedzirdīgu sievieti un strādā par zīmju valodas tulku nedzirdīgo skolā. Šo sievieti tēlo nedzirdīga aktrise Suzanna Davina, kurai tā bija pirmā loma. Viņai ir lomas arī citās filmās. Suzanna bija atbraukusi uz festivālu un kopā ar visiem noskatījās filmu. Pēc filmas viņu uzaicināja uz skatuves un apsveica ar ziediem.

Interesanta šķita angļu komēdija Coming out. Tā ir par pusaudzi un viņa lielo noslēpumu. Puisim ir apnicis izlikties, tādēļ viņš mātei beidzot atklāj, ka ir nedzirdīgs. Viņš ilgu laiku ir lietojis dzirdes aparātu, gultā zem segas mācījies zīmju valodu, slepus skatījies videofilmu par nedzirdīgajiem. Sarunas beigās mājās pārrodas tēvs. Redzot abu samulsušās sejas, viņš dēlam saka: «Tu laikam nupat esi atzinies, ka esi nedzirdīgs.» Komiskumu rada tas, ka filmas sākumā skatītājam rodas priekšstats, ka zēns ir gejs. Šo filmu ir iespējams noskatīties internetā (<http://www.youtube.com/watch?v=K3ai5IVffDE>).

Dokumentālās filmas

Programmā bija iekļautas četras filmas. Emocionāli spēcīgi skatītāju uzrunāja filma «Nedzirdīgo ebreju ģimene izglābjas no holokausta» (A Deaf Jewish Family Escapes the Holocaust). Tā vēsta par ģimeni, kas izbēga no vāciešu okupētās Austrijas. Holokausta tēma tika skarta arī Nīderlandes dokumentālā filmā «Klusās bēdas» (Silent Sorrow). Tikai 12 minūšu garā Japānas filma «Nedzirdīgie cilvēki un Okinavas kauja» (Deaf People and the Battle of Okinawa) stāsta par to, cik liktenīga kara apstākļos var izrādīties nedzirdība. Otrā pasaules kara beigās, kad notika smaga kauja starp ASV un Japānu par Okinavas salu, tās nedzirdīgos cilvēkus uzskatīja par spiegiem, kuri tikai tēlo nedzirdīgos, un tādēļ viņi ir nogalināmi. Šo cilvēku dzīvības izglāba nedzirdīgo tulka apliecinājums, ka viņi patiešām ir nedzirdīgi.

Seriāls zīmju valodā

Festivāla īpašā filma bija jaunā zviedru seriāla «Anders.se» pirmās 6 sērijas, bet pēdējās divas filmas vēl top. Iespējams, ka tas ir pasaulē pirmais seriāls bez skaņas, tikai zīmju valodā. Šis kinodarbs ir aizrautīgs vizuāls stāstījums par galvenā varoņa Andersa, viņa draugu un kolēģu darba gaitām, draudzību, arī – dažādiem konfliktiem un to risināšanu. Seriāla pirmās sešas filmas tika demonstrētas arī internetā (www.damaski.se), katru nedēļu rādot vienu filmu, taču diemžēl netiek piedāvāta iespēja noskatīties iepriekš rādītās sērijas. Lai seriālu varētu skatīties internetā un, iespējams – vēlāk arī DVD formātā, skatītājiem, kas nezina zviedru valodu, filmas veidotāji ir sagatavojuši titrus ne tikai zviedru, bet arī angļu, franču un spāņu valodā.

Svētdien varēja noskatīties arī angļu mākslas filmu «Mīļais Franks» (Dear Frankie, 2004). Tā ir filma par kādas Skotijas ģimenes drāmu. Bēgdama no deviņgadīgā dēla Frenka tēva, māte kopā viņu pārvietoja no pilsētas uz pilsētu. Taču zēns ilgojas pēc tēva, tāpēc māte viņa vārdā katru nedēļu raksta dēlam vēstules. Tajās viņa interesanti apraksta piedzīvojumus tālās un eksotiskās zemēs, jo tēvs kā kuģa «ACCRA» jūrniece ceļojot apkārt pasaulei. Kad ostā ierodas kuģis ar šādu nosaukumu, zēna māte ir smagas izvēles priekšā – pateikt dēlam rūgto patiesību vai lūgt kādu svešinieku uz vienu dienu nospēlēt Frenka tēva lomu. Māte izlemj, ka vēl ir pārāgi atklāt patiesību, jo tas dēlam būtu pārāk smags trieciens, tāpēc viņa turpina aizsākto spēli.

Jauno talantu attīstībai

Trešā festivāla dienā – svētdienā, bērniem un jauniešiem tika piedāvātas astoņas īsfilmas, ko veidojuši skolēni no zviedru nedzirdīgo skolām. Interese par šo festivālu bija liela, par to liecināja ātri izpirktās biļetes. Par nedzirdīgo bērnu veidotajām filmām tā gan bija krietni mazāka, taču festivāla organizētājas – Ilva Bjorklunda (Ylva Bjorklund) un Gunilla Vogstroma – Lundkvista (Gunilla Lundqvist) uzsvēra, ka ir svarīgi dot iespēju izrādīt savus darbus arī jaunajiem talantiem, tādējādi stimulējot vēlēšanos turpināt aizsākto un pilnveidot savas spējas.

Intervija

Lai uzzinātu ko vairāk par festivāla organizēšanu, lūdzu Ilvu Bjorklundu, nedzirdīgo kultūras zinātnieci un kino speciālisti, atbildēt uz dažiem jautājumiem.

Nedzirdīgo filmu festivāli notiek arī Nīderlandē, Anglijā, ASV? Ar ko atšķiras šis festivāls?

Mūsu festivāla mērķauditorija ir zviedru publika, jo piedāvājam filmas ar titriem zviedru valodā. Nīderlandes festivāla organizētāji turpretī orientējas arī uz citu valstu skatītājiem. Nīderlandes filmām titri ir holandiešu valodā, bet visām ārzemju filmām tie ir angļu valodā.

Kā notiek filmu meklēšana?

Kontaktējamies ar citu nedzirdīgo filmu festivālu organizētājiem un apmaināmies ar informāciju. Piemēram, filmu «Atmiņas ugunsgrēkā» mums ieteica paši holandieši. Daudzi nedzirdīgie pasaulē zina mūs, un paši piedāvā savas filmas.

Kā izvēlaties, kuras filmas rādīt, kuras nē?

Ja ir iespējams, noskatos filmu iepriekš. 16 mm filmas iepriekš nevar noskatīties, tās ņemam pēc rekomendācijām. Skatāmies, kāda ir filmas kvalitāte. Cenšamies atlasīt labas, mākslinieciski vērtīgas filmas. Taču reizēm paņemam arī kādu mākslinieciski vājāku filmu, ja tai ir aktuāls un nozīmīgs saturs. Galīgo izvēli izdaru kopā ar Gunillu. (Viņa ir nedzirdīga, strādā par TV nedzirdīgo raidījumu producenti, ir arī nedzirdīgo kultūras festivāla organizētāja. Autores pie-zīme). Esmu gandarīta par šo pasākumu, jo nedzirdīgajiem salīdzinājumā ar dzirdīgajiem ir ļoti maz iespēju baudīt kultūras dzīvi.

Nedzirdīgo filmu festivāls padara nedzirdīgo kultūras dzīvi bagātāku. Dodam

iespēju arī publikai noskatīties vairākas filmas. Lai paši skatītāji nosaka, vai filma patīk vai nē.

Vai esat veikuši aptauju par labāko filmu?

Pirms 3 — 4 gadiem to darījām. Aptaujas organizēšana un rezultātu apkopošana ir ļoti darbietilpīgs process, tāpēc to atmetām.

Jūs teicāt, ka piedāvājat filmas par nedzirdīgo kultūru. Filmā «Atmiņas ugunsgrēkā» galvenokārt atspoguļota dzirdīgo pasaule.

Jā, taču tajā ir attēlota vide, kurā nedzirdīgie dzīvo kopā ar dzirdīgajiem. Mākslas filmas vienmēr uzņem dzirdīgie režisori, tāpēc ir interesanti paskatīties, kā dzirdīgie uztver mūsu pasauli. Tādas filmas dod iespēju nedzirdīgajiem paskatīties uz sevi no malas.

Festivāla organizēšana, filmu sagatavošana titrēšanai prasa līdzekļus.

Jā, nauda ir vajadzīga, lai būtu iespējams izrādīt filmu festivālā. Mums ir paveicies ar atbalstītājiem. Visus šos gadus mūs ir atbalstījusi Stokholmas kultūras pārvalde un Stokholmas pilsētas domes izglītības un kultūras departaments. Ir arī nedzirdīgie autori, kuri savas filmas dod noskatīties par brīvu.

Esmu gandarīta par šo pasākumu, jo nedzirdīgajiem salīdzinājumā ar dzirdīgajiem ir ļoti maz iespēju baudīt kultūras dzīvi. Nedzirdīgo filmu festivāls padara nedzirdīgo kultūras dzīvi bagātāku.

Nīderlande organizē filmu festivālu reizi trijos gados, jūs — katru gadu.

Vai nevar pietrūkt filmu par nedzirdīgajiem?

O, nē. Ir vēl daudzas filmas ko rādīt! Tikko notikušajā festivālā Amsterdamā jau noskatīju vienu labu filmu, ko rādīsim nākamajā gadā. Ikgadēja filmu festivālu rīkošanai ir liels pluss – tas ļauj saglabāt kontaktus.

Liels paldies Alīnai Bergmanei par viesmīlību un sarunas tulkošanu ar Ilvu Bjorklundu.

Uz skaistumkonkursu

Vasarā (30. jūnijā — 13. jūlijam) Čehijas galvaspilsētā Prāgā notiks skaistumkonkurss «Pasaules Nedzirdīgā Miss — 2008.»

Lai pieteiktos atlasei konkursā, jānosūta pieteikums un divi foto (portrets un visā augumā). Tuvākas ziņas, pieteikuma anketa un apmaksas

noteikumi: www.czehmodel.cz

Iepriekšējā konkursā piedalījās pārstāves no 38 valstīm, un tas risinājās augstā līmenī. Varbūt arī Latvijā atradīsies drosmīgas meitenes? Nekavējieties ar pieteikšanos, jo var būt apgrūtināta aviobiļešu iegāde.

Kas bija, kas būs - svarīgākie notikumi pasaulē

2008. gada 21. – 27. janvārī – 5. **Starptautiskais nedzirdīgo kultūras festivāls** Nitrā, Slovākijā. Festivālā būs radošā darba drāmas grupas, bērnu un jauniešu nodarbības, izstādes, semināri, teātra izrādes u.c. (info: www.affeta.sk)

2008. gada 28. – 29. janvārī – **Konference par invalidu postu**. Bubanesvārā, Indijā (info: www.smrkorissa.org un www.disaster-disability.org)

2008. gada aprīlī – **12. Pasaules Nedzirdīgo burvju festivāls**. Kalifornijā, ASV (e-pasts: Magic2008wdmf@aol.com)

2008. gada 22.– 25. aprīlī – **Starptautiskā konference** – pavasaris 2. Tēma: **Nedzirdīgo novecošanās**. Velsā, Austrijā. (info: www.agedeaf.org)

2008. gada 15. – 21. jūnijā – **9. Darba grupa „Pētījumi zīmju valodā: sabiedrības līdzdalība”** Norvēģijā. Darba grupa atvērta tikai nedzirdīgiem pētniekiem, kas pēta zīmju valodu vai lingvistiku. To organizē Eiropas Nedzirdīgo zīmju valodas pētnieku padome (ECDRSL). (E-pasts: ecdrsl108@yahoo.com).

2008. gada 23. – 26. jūnijā – **Starptautiskais simpozijs «Nedzirdīgo tehnoloģijasun izglītība»**. Ņujorkā, ASV (info: www.mpi.nl/world/SignLang/WEB-FINAL/workshopapril07/workshopjan07.htm)

2008. gada 25. – 26. jūnijā – **Starptautiskā nedzirdīgo katoļu konference** Romā, Itālijā. (e-pasts: catholicdeaf@btopenworld.com)

2008. gada 25. – 27. jūnijā – **4. Starptautiskā nedzirdīgo zinātniskā konference** Dublinā, Īrijā.

2008. gada 27. – 28. jūnijā – **Starptautiskais filmu festivāls** Milānā, Itālijā. (info: www.teatrosenzaparole.it)

2008. gada 2. – 6. jūlijā – **Starptautiskais cilvēku ar smagiem dzirdes traucējumiem federācijas kongress** Vankūverā, Kanādā. Tēma: «Globālā komunikācijas sabiedrība» (info: www.chha-ifhohcongress2008.com)

2008. gada 10. – 14. augustā – **Pasaules bibliotēku un informācijas kongress**: 74 IFLA Ģenerālā konference un apspriede. Kvebekā, Kanādā. (info: www.ifla.org).

2008. gada 21. – 23. augustā – **4. Vācijas Nedzirdīgo kultūras dienas**. Colognē, Vācijā. (info: www.gehoerlosen-kulturtage.de)

2008. gada 9. – 16. novembrī – **5. Eiropas Nedzirdīgo kultūras festivāls** «Salvija» Antverpenē, Beļģijā. (e-pasts: andotheater@gmail.com).
- *Ziņas apkopojā: Ivars Kalniņš*

Uzruna lasītājiem

Ilze Kopmane

Mēs pateicamies jums, draugi, kas šobrīd turat rokās «Kopsoli». Daudzas avīzes šogad Latvijā beigušas pastāvēšanu (26!).

Mums vēl tā ir. Grūti, bet turamies šajos skarbās izdzīvošanas apstākļos.

Mēs aicinām jūs — skaidrojiet saviem biedriem, draugiem, paziņām, ka «Kopsolī» ir jāpasūta, ja gribam, lai mums arī turpmāk būtu sava avīze.
«KS» var pasūtīt visu gadu — Latvijas pastā, redakcijā, biedrībās. Ja ir grūti pašiem to izdarīt, griezieties biedrībās, redakcijā. Palīdzēsim!
«KS» pastāvēs tikai, tad, ja būs lasītāji!